

Studija kvantitativnog uticaja (QIS) primjene novih regulatornih zahtjeva iz Stuba 2 Bazela III u segmentu kamatnog rizika u bankarskoj knjizi

Sarajevo, juli/ srpanj 2017. godine

SADRŽAJ

SEGMENT KAMATNI RIZIK U BANKARSKOJ KNJIZI.....	3
1. Polazne osnove za QIS.....	3
2. Analiza dostavljenih kvantitativnih podataka	4
2.1. <i>Obrazac BA 04.02 - Ukupna ponderisana pozicija – Ukupno</i>	4
2.2. <i>Obrazac BA 04.01 – Ukupna ponderisana pozicija – Valute pojedinačno</i>	5
2.3. <i>Obrasci Promjena ekonomske vrijednosti bankarske knjige, BA 01.00 – EVB FKS, BA 02.00 - EVB PKS i BA 03.00 - EVB AKS</i>	6
3. Analiza upitnika uz QIS	7
4. Zaključak	9

SEGMENT KAMATNI RIZIK U BANKARSKOJ KNJIZI

Regulatorni zahtjevi u pogledu upravljanja kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi i izračunavanja kapitalnih zahtjeva za isti, trenutno nisu propisani nekom od odluka Agencije koje su u primjeni.

Nacrt Odluke o upravljanju kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi, na osnovu koje je i proveden ovaj QIS, donesen je u okviru aktivnosti na implementaciji Strategije Agencije.

1. Polazne osnove za QIS

QIS koji je predmet analize predstavlja studiju kvantitativnog i kvalitativnog uticaja primjene minimalnih standarda za uspostavu sistema upravljanja kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi, izvora kamatnog rizika na promjenu ekonomske vrijednosti i neto kamatni prihod banaka, primjene izračuna promjene ekonomske vrijednosti koja proizlazi iz pozicija bankarske knjige korištenjem jednostavnog izračuna koji će se koristiti za regulatorno izvještavanje, i dr., na bankarski sistem u FBiH.

Sastoji se iz dva dijela i to:

1. Obrasci za segment kamatnog rizika u bankarskoj knjizi, BA 01.00 – EVB FKS: Promjena ekonomske vrijednosti bankarske knjige za stavke sa fiksnom kamatnom stopom, BA 02.00 - EVB PKS: Promjena ekonomske vrijednosti bankarske knjige za stavke sa promjenjivom kamatnom stopom, BA 03.00 - EVB AKS: Promjena ekonomske vrijednosti bankarske knjige za stavke sa administrativno promjenjivom kamatnom stopom, BA 04.01 – Ukupna ponderisana pozicija – Valute pojedinačno i BA 04.02 – Ukupna ponderisana pozicija – Ukupno, sa pripadajućim Uputstvom za popunjavanje izvještajnih obrazaca za potrebe QIS-a (u daljem tekstu: Uputstvo). Za potrebe QIS-a traženo je od banaka da dostave podatke u vezi izračuna promjene ekonomske vrijednosti bankarske knjige koja proizlazi iz pozicija iz bankarske knjige korištenjem jednostavnog izračuna, odnosno dostave sljedeće podatke o kamatno osjetljivim pozicijama:

- Informacije o dijelu bankarske knjige, koja podrazumijeva i bilansne i vanbilansne pozicije, sa ugovorenim fiksnom kamatnom stopom, koje se raspoređuju u 13 propisanih vremenskih zona,
- Informacije o dijelu bankarske knjige, koja podrazumijeva i bilansne i vanbilansne pozicije, sa ugovorenim promjenjivom kamatnom stopom, koje se raspoređuju u 13 propisanih vremenskih zona,
- Informacije o dijelu bankarske knjige, koja podrazumijeva i bilansne i vanbilansne pozicije, sa ugovorenim administrativno promjenjivom kamatnom stopom, koje se raspoređuju u 13 propisanih vremenskih zona, i
- Iznosi ukupne neto ponderisane pozicije, odnosno promjena ekonomske vrijednosti bankarske knjige i njen omjer u odnosu na regulatorni kapital.

2. Upitnik uz studiju kvantitativnog uticaja (QIS) implementacije novih regulatornih zahtjeva u segmentu upravljanja kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi.

Banke su bile u obavezi da popune kvantitativni dio QIS-a sa stanjem na finansijski datum 30.09.2016. godine. Naprijed navedene obrasce BA 01.00 – EVB FKS, BA 02.00 - EVB PKS, BA 03.00 - EVB AKS i BA 04.01 – Ukupna ponderisana pozicija trebalo je popuniti po svim značajnim valutama pojedinačno i ostalim valutama zbirno, dok je obrazac BA 04.02 – Ukupna ponderisana pozicija – Ukupno trebalo popuniti zbirno na nivou pojedinačne banke u skladu sa pripadajućim Uputstvom. Iznosi su unošeni u hiljadama KM.

U vezi kvantitativnog dijela QIS-a, kroz Uputstvo su pojašnjene pojedinačne pozicije po svakom obrascu, odnosno označene su kolone i redovi obrazaca koji se trebaju popuniti, kao i način na koji je to

trebalo uraditi i pretpostavke koje je trebalo koristiti. Pored toga, za potrebe popunjavanja ovih obrazaca bankama su dostavljeni i praktični primjeri izračuna koji su preduslov za dobijanje podataka koji se unose u obrasce, kao i praktični primjeri načina popunjavanja pojedinih obrazaca.

Kvalitativni dio QIS-a, koji podrazumijeva Upitnik, sadrži pitanja na koja su banke trebale da daju svoje odgovore, kao dopunske informacije potrebne za cjelovito razumijevanje sistema upravljanja kamatnim rizikom u bankama.

Analiza Upitnika ima namjeru da pokaže kako banke planiraju, na koji način se pripremaju i koliko su spremne za implementaciju novog regulatornog okvira, kakva je trenutna praksa upravljanja istim u bankama, koje potencijalne poteškoće su identifikovale u procesu pripreme i implementacije, na koji je način organizovana struktura sistema upravljanja kamatnim rizikom, da li banke imaju obezbijedenu sistemsku podršku i sl. Analizom kvantitativnog dijela QIS-a sagledava se koliko su banke izložene kamatnom riziku u bankarskoj knjizi, odnosno koji je rezultat jednostavnog izračuna promjene ekonomske vrijednosti bankarske knjige, uz primjenu standardnog kamatnog šoka (povećanje ili rast) na pozicije bankarske knjige po svim važnijim valutama pojedinačno i za ostale valute ukupno, te koji je to procent u odnosu na regulatorni kapital.

U nastavku QIS-a daju se rezultati obrađenih podataka bankarskog sistema u FBiH sa stanjem na finansijski datum 30.09.2016. godine.

2. Analiza dostavljenih kvantitativnih podataka

2.1. Obrazac BA 04.02 - Ukupna ponderisana pozicija – Ukupno

Prema dostavljenim podacima ukupna neto ponderisana pozicija, odnosno promjena ekonomske vrijednosti bankarske knjige na nivou bankarskog sistema FBiH iznosi 136.086 hiljada KM, a ukupno prijavljeni regulatorni kapital 2.158.633 hiljade KM. Omjer promjene ekonomske vrijednosti u odnosu na regulatorni kapital iznosi niskih 6,30%. Rezultirajući omjer je znatno manji od nactom Odluke o upravljanju kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi (član 7., stav (3)) propisanog minimalnog odnosa promjene ekonomske vrijednosti knjige banke i regulatornog kapitala od 20% koji je propisan kao pokazatelj značajnog negativnog uticaja kamatnog rizika u bankarskoj knjizi na neto kamatni prihod ili dobit i/ili ekonomsku vrijednost bankarske knjige.

Kada su Sistemski značajne banke u pitanju, iste su izvijestile o promjeni ekonomske vrijednosti bankarske knjige u ukupnom iznosu od 106.617 hiljada KM. Uz podatak o regulatornom kapitalu od 1.670.688 hiljada KM, proizlazi da je omjer promjene ekonomske vrijednosti i regulatornog kapitala 6,38%.

Promjena ekonomske vrijednosti bankarske knjige grupe Ostalih banaka iznosi 29.469 hiljada KM, a regulatorni kapital 487.945 hiljada KM. Rezultirajući omjer je 6,04%.

Iz ugla podijele banaka na grupu Banaka sa stranim ili većinski stranim kapitalom i grupu Banaka sa domaćim ili većinski domaćim kapitalom podaci su sljedeći: Promjena ekonomske vrijednosti iznosi 122.777 hiljada KM, a regulatorni kapital 1.956.800 hiljada KM (strane banke), odnosno promjena ekonomske vrijednosti iznosi 13.309 hiljada KM, dok regulatorni kapital iznosi 201.833 hiljada KM. Omjeri promjena ekonomske vrijednosti i regulatornog kapitala su 6,27% kod Banaka sa stranim ili većinski stranim kapitalom, a 6,59% kod Banaka sa domaćim ili većinski domaćim kapitalom.

Kada je u pitanju podjela banaka u FBiH prema veličini aktive na grupe I (preko 2 milijarde KM), II (1 - 2 milijarde KM), III (0,5 - 1 milijarde KM) i IV (<0,5 milijardi KM) rezultati dostavljenih podatak su kako slijedi: Promjene ekonomske vrijednosti iznose 75.967 hiljada KM, 25.790 hiljada KM, 16.840 hiljada KM i 17.489 hiljada KM respektivno, regulatorni kapital iznosi 998.418 hiljada KM, 492.869

hiljada KM, 407.951 hiljada KM, odnosno 259.395 hiljada KM, a odnos naprijed navedenih veličina 7,61%, 5,23%, 4,13% i 6,74%.

2.2. *Obrazac BA 04.01 – Ukupna ponderisana pozicija – Valute pojedinačno*

Prema članu 9., stav (2) nacarta Odluke o upravljanju kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi izvještaj o izloženosti kamatnom riziku u bankarskoj knjizi banke su dužne sastavljati po značajnim valutama pojedinačno i za ostale valute ukupno. Isti pristup je korišten i za potrebe QIS-a. Prema definiciji, takođe preuzetoj iz nacarta Odluke, značajna valuta je svaka valuta koja čini više od 5% ukupne bilansne imovine ili obaveza.

Iz zbirnog Obrasca BA 04.01- Ukupna ponderisana pozicija - Valute pojedinačno na nivou bankarskog sistema FBiH može se vidjeti da su banke izvijestile o neto pozicijama, odnosno o ponderisanim neto pozicijama u sljedećim valutama: KM, EUR, USD, CHF, GBP, AUD, CAD, SEK, DKK, HRK i ostale valute zbirno.

Najveći uticaj na krajnji iznos neto ponderisane pozicije imale su valute KM i EUR. Kako je izvješteno, banke imaju pozitivnu neto ponderisanu poziciju u valuti KM, odnosno veći iznos zbira iznosa kamatno osjetljive bilansne i vanbilansne aktive od zbira stavki kamatno osjetljivih bilansnih i vanbilansnih obaveza u KM. Neto ponderisana pozicija u KM je za 37% veća od neto ponderisane pozicije po svim valutama zajedno. Kada je u pitanju EUR situacija je obrnuta. Banke imaju negativnu neto ponderisanu poziciju. Zbir iznosa kamatno osjetljive bilansne i vanbilansne aktive manji je od zbira stavki kamatno osjetljivih bilansnih i vanbilansnih obaveza u EUR. Neto ponderisana pozicija u EUR iznosi 40% ukupne neto ponderisane pozicije po svim valutama zajedno.

Generalno, samo za valutu KM i ostale valute zbirno banke imaju pozitivnu neto ponderisanu poziciju, dok po svim ostalim valutama, navedenim ranije u ovom poglavlju, imaju negativnu neto ponderisanu poziciju, sa rezultirajućim iznosom ukupne neto ponderisane pozicije na nivou bankarskog sistema FBiH od 136.086 hiljada KM.

U Obrascima BA 04.01 koje su dostavile banke iz grupe Sistemski značajnih banka navedeni su kvantitativni podaci koji su slični onima za sve banke u sistemu. Izvještaji sadrže podatke o neto ponderisanim pozicijama u svim valutama koje su ranije navedene.

Samo za valutu KM i ostale valute zbirno banke imaju pozitivnu neto ponderisanu poziciju, a po svim ostalim valutama negativnu.

Najveći uticaj na ukupnu neto ponderisanu poziciju su imale stavke u KM i EUR. Neto ponderisana pozicija u KM je za 41% veća od neto ponderisane pozicije po svim valutama zajedno. Neto ponderisana pozicija u EUR iznosi 43% ukupne neto ponderisane pozicije po svim valutama zajedno.

Ukupna neto ponderisana pozicije na nivou grupe Sistemski značajnih banka iznosi 106.617 hiljada KM.

Prema dostavljenim podacima banaka iz grupe Ostalih banaka, iste nemaju pozicije bankarske knjige, pojedinačno po valutama SEK, DKK i HRK, koje bi se mogle smatrati značajnim. Po svakoj od valuta pojedinačno, GBP, AUD i CAD, zbirni Obrazac BA 04.01 ove grupe pokazuje iznos od 1 hiljadu KM. Za valutu KM i ostale valute zbirno banke imaju pozitivnu neto ponderisanu poziciju, a po ostalim valutama negativnu.

Na ukupnu neto ponderisanu pozicije najviše su, kao i u prethodnim slučajevima, uticale stavke u KM i EUR. Neto ponderisana pozicija u KM je za 28% veća od neto ponderisane pozicije po svim valutama zajedno. Neto ponderisana pozicija u EUR iznosi 30% ukupne neto ponderisane pozicije po svim valutama zajedno.

Ukupna neto ponderisana pozicije na nivou grupe Ostalih banka iznosi 29.469 hiljada KM.

2.3. Obrasci Promjena ekonomske vrijednosti bankarske knjige, BA 01.00 – EVB FKS, BA 02.00 - EVB PKS i BA 03.00 - EVB AKS

Za potrebe QIS-a, a u vezi izloženosti kamatnom riziku u bankarskoj knjizi, banke su bile dužne koristiti se jednostavnim izračunom pri procjeni promjene ekonomske vrijednosti bankarske knjige, primjenjujući standardni kamatni šok (pad ili rast) na pozicije bankarske knjige. Kamatno osjetljive pozicije su se raspoređivale u 13 vremenskih zona čiji se odnosni ponderi baziraju na procijenjenom standardnom kamatnom šoku (pad ili rast) od 200 procentnih poena (200 procentnih poena = 2%) tokom vremena i procijenjenom modifikovanom trajanju za svaku vremensku zonu. Pozicije sa fiksnom kamatnom stopom (BA 01.00 – EVB FKS) raspoređivane su u vremenske zone prema preostalom roku dospijeca, a pozicije s promjenjivom kamatnom stopom (BA 02.00 - EVB PKS i BA 03.00 - EVB AKS) u vremenske zone prema roku do sljedeće promjene kamatne stope.

Prema dostavljenim obrascima, ukupan iznos kamatno osjetljivih pozicija bilansne aktive bankarske knjige, odnosno ukupna bilansna imovina na nivou bankarskog sistema iznosi 15.691.426 hiljada KM, a ukupne aktivne vanbilansne stavke 332 hiljade KM. Ukupne bilansne obaveze koje se odnose na pasivne kamatno osjetljive pozicije iznosi 12.209.383 hiljade KM, dok ukupne pasivne vanbilansne stavke iznose 333 hiljade KM. Ukupna neto pozicija na nivou sistema FBiH je duga i iznosi 3.482.042 hiljade KM, što znači da je suma pozicija finansijskih derivata, u toj valuti pozitivna.

Kada je u pitanju struktura navedenih iznosa po vrsti kamatne stope činjenice navedene u obrascima su kako slijedi.

U ukupnoj bilansnoj imovini najveće učešće ima imovina sa ugovorenom promjenjivom kamatnom stopom od 49% i iznosi 7.664.468 hiljada KM, zatim stavke sa fiksnom kamatnom stopom od 41%, dok najmanje učešće ima imovina sa administrativno promjenjivom kamatnom stopom od 10%. Struktura iste prema vrsti imovine je sljedeća: Krediti iznose 10.299.009 hiljada KM i čine 66%, novčana sredstva i dati depoziti iznose 4.277.796 hiljada KM i čine 27% imovine, a vrijednosni papiri i drugi finansijski instrumenti iznose 1.114.621 hiljada KM ili 7% ukupne imovine.

U ukupnim bilansnim obavezama banke imaju najviše pozicija sa ugovorenom fiksnom kamatnom stopom. Iste iznose 6.599.203 hiljade KM i čine 54%. Pozicije sa administrativno promjenjivom kamatnom stopom iznose 4.509.900 hiljada KM ili 37% ukupne bilansne aktive. Najmanje učešće je učešće stavki sa promjenjivom kamatnom stopom od 9% (1.100.280 hiljada KM). Kada je u pitanju struktura obaveza prema vrsti obaveza bitno je istaći da uzeti depoziti čine 93% ukupnih bilansnih obaveza, a iznose 11.399.000 hiljada KM.

Rezultat naprijed navedenih iznosa imovine i obaveza banaka po vrsti kamatnih stopa su duga ukupna neto pozicija sa promjenjivom kamatnom stopom u iznosu od 6.564.188 hiljada KM, te kratke ukupne neto pozicije sa administrativno promjenjivom kamatnom stopom koja iznosi 2.999.484 hiljade KM i fiksnom kamatnom stopom od 82.662 hiljade KM.

Od ukupno prijavljene bilansne imovine u iznosu od 15.691.426 hiljada KM, 13.027.841 hiljada KM se odnosi na imovinu banaka iz grupe Sistemski značajnih banaka. Njihovo učešće je 83%. Grupa Ostale banke učestvuje sa 17%. Njihova kamatno osjetljiva aktiva bankarske knjige iznosi 2.663.585 hiljada KM.

U ukupnim bilansnim obavezama (12.209.383 hiljade KM) Sistemski značajne banke učestvuju sa još značajnijim procentom nego u imovini od 95%. Njihove obaveze iznose 11.613.035 hiljada KM. Ukupne obaveze Ostalih banaka iznose 596.348 hiljada KM, sa udjelom od 5%.

Ukupne neto pozicije su kod obje grupe duge i iznose 2.067.237 hiljada KM za Ostale banke, odnosno 1.414.805 hiljada KM za grupu Sistemski značajne banke.

3. Analiza upitnika uz QIS

Kvalitativni dio QIS-a, u smislu implementacije novih regulatornih zahtjeva u segmentu kamatnog rizika u bankarskoj knjizi, sadrži pitanja na koja su banke trebale da daju svoje odgovore, a vezano za uspostavu sistema upravljanja kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi u banci, postupcima i načelima upravljanja, izvorima kamatnog rizika, organizacionu strukturu funkcije upravljanja kamatnim rizikom, sistemsku podršku, te stepen spremnosti za primjenu regulative u skladu s predmetnim evropskim standardima i Bazalom III.

Analiza ovog dijela QIS-a urađena je s ciljem da pokaže kako banke planiraju, na koji način se pripremaju, koliko su spremne za implementaciju novih regulatornih zahtjeva u segmentu kamatnog rizika u bankarskoj knjizi i koliko su u ovom momentu njihove prakse usklađene sa trenutnim najboljim globalnim standardima.

U nastavku teksta daje se analiza najznačajnijih odgovora na pitanja banaka koje su podijeljene u dvije grupe, Sistemski značajne banke i Ostale banke.

Banke iz grupe Sistemski značajnih banaka su i prije dostavljenog QIS-a bile upoznate sa osnovnim konceptima u ispunjenju novih kvantitativnih i kvalitativnih zahtjeva u segmentu upravljanja kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi, uglavnom kroz standarde grupacija kojima pripadaju. Jedna banka je odgovorila da je djelimično upoznata, a jedna banka je navela da je upoznata kroz nacrt Odluke Agencije. Sve banke iz grupe Ostalih banaka su odgovorile da su upoznate sa osnovnim konceptima i najboljim praksama upravljanja kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi, od toga je najviše njih navelo da je upoznato iz nacrtu Odluke Agencije.

Po pitanju eventualnih poteškoća, nejasnoća ili dilema u primjeni, najviše odgovora kod banaka iz grupe Sistemski značajnih banaka se odnosilo na problematiku oko IT rješenja i nedostatka detaljnijih uputstava od strane regulatora. U jednom slučaju je u pitanju problem usaglašavanja lokalnih standarda i standarda grupacije, dok je u jednom slučaju navedena potencijalna poteškoća oko internog utvrđivanja pretpostavki u ponašanju klijenata u vezi sa obavezama iz ugovora bez roka dospjeća.

Kod Ostalih banaka najviše odgovora se odnosilo na problematiku oko IT rješenja. Jedna banka očekuje eventualne probleme oko razvoja internih modela za mjerenje kamatnog rizika u bankarskoj knjizi, a jedna banka vidi moguću problematiku oko utvrđivanja neto vrijednosti kredita, obzirom na razlike domaće i međunarodne regulative. Samo jedna banka je odgovorila da ne očekuje nikakve poteškoće po ovom pitanju.

Segment kamatnog rizika u bankarskoj knjizi u grupi Sistemski značajnih banaka, najčešće je regulisan strategijom upravljanja rizicima. Pored toga banke imaju politike, pravilnike i programe upravljanja kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi. Svi ovi akti su donešeni u skladu sa standardima grupacija. U jednom slučaju banka nije navela koje akte ima, već da se u okviru funkcije upravljanja aktivom i pasivom, upravlja i kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi u skladu sa standardima grupacije.

Banke iz grupe Ostalih banaka uglavnom nemaju propisane interne akte upravljanja kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi, osim u dva slučaja, gdje imaju propisane politike i procedure upravljanja ovim segmentom. Jedna banka je rekla da ima usvojenu strategiju, te program upravljanja rizikom kamatne stope sa politikama i procedurama.

Na pitanje vezano za ključne odrednice strategije banke, iz grupe Sistemski značajne banke, jedna banka je navela nisku toleranciju prema riziku, dok je jedna banka navela umjerenu izloženost kamatnom riziku u bankarskoj knjizi. Većina banaka je navela kao osnovnu odrednicu da ima utvrđene limite izloženosti kamatnom riziku u bankarskoj knjizi, kao i da je cilj minimiziranje efekata kretanja kamatnih stopa na neto kamatni prihod i ekonomsku vrijednost kapitala.

Kod Ostalih banaka, većina banaka nije bila u mogućnosti odgovoriti na ovo pitanje, obzirom da nemaju propisane interne akte koji regulišu ovu oblast. Međutim, jedna banka koja je navela da posjeduje strategiju, navela je da se ista ogleda u upravljanju, kontroli i minimiziranju rizika kamatne stope.

Sveukupno upravljanje rizicima kod Sistemski značajnih banaka je u nadležnosti ALCO odbora, prema većini odgovora. Po pitanju organizacione strukture, a u skladu sa organizacionim shemama, pretpostavljeno je postojanje organizacionih dijelova zaduženih za operativno upravljanje kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi najčešće u formi odjela za kontrolu i upravljanje rizicima (unutar kojih je inkorporiran i kamatni rizik u bankarskoj knjizi), odnosno za upravljanje aktivom i pasivom. Navedeni organizacioni dijelovi su uglavnom smješteni unutar viših nivoa organizacije, kao što su sektori i direkcije.

Samo jedna banka iz grupe Ostalih banaka je navela da je za upravljanje kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi zadužen ALCO odbor/Komitet za upravljanje rizicima. Operativno, dvije banke upravljaju kamatnim rizikom putem službe za upravljanje rizicima i biznis odjela, odnosno odjeljenja za upravljanje kreditnim portfoliom i tržišnim rizikom. Sve ostale banke su navele da nemaju posebne odjele, već je upravljanje organizovano na nivou sektora i direkcija.

Prema dostavljenim podacima iz grupe Sistemski važnih banaka, tri banke prate sve izvore kamatnog rizika, tri banke nisu izričito navele da li prate, a jedna prati tri od propisana četiri izvora. Pet banaka je reklo da prati negativan uticaj kamatnog rizika na ekonomski kapital. Banke prate kamatni rizik na dnevnoj, mjesečnoj, kvartalnoj i polugodišnjoj osnovi.

Kod grupe Ostalih banaka, iz odgovora se vidi da pola banaka nema uspostavljen sistem mjerenja izvora kamatnog rizika. Tri banke prate samo jedan izvor ovog rizika, dok jedna banka prati dva izvora. Uticaj na kamatni prihod prati samo jedna banka, dok se kod tri banke prati uticaj na ekonomsku vrijednost. Samo dvije banke su navele da izvore prate kvartalno, a jedna mjesečno.

Po pitanju informatičke podrške upravljanju kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi sve banke iz grupe Sistemski značajnih banaka navode da imaju adekvatnu informatičku podršku u smislu korištenja aplikativnih rješenja, odnosno korištenja različitih programa i platformi. Tri banke koriste centralizovana informatička rješenja matične grupe.

Četiri banke iz grupe Ostalih banaka navode da nemaju informatičku podršku, jedna banka ima djelimičnu, a tri banke da imaju adekvatnu informatičku podršku.

Po pitanju pretpostavki o ponašanju klijenata u vezi s depozitima bez ugovorenog roka dospijeća, te pretpostavki o dospijeću obaveza s kratkim ugovornim dospijećem koje se ponašaju kao dugoročne obaveze, jedna banka iz grupe Sistemski značajnih banaka koristi Bayesov pristup za procjenu vjerovatnosti elastičnosti, jedna banka je u procesu razvoja rješenja, tri banke imaju djelimična rješenja ove problematike, dok dvije banke navode da trenutno nemaju rješenje.

Šest banaka iz grupe Ostalih banaka navodi da nemaju trenutno rješenje, jedna banka ima djelimično, dok je jedna banka u procesu razvoja rješenja.

Na pitanje oko frekventnosti izvještavanja, Sistemski značajne banke najčešće odgovaraju da se Uprava izvještava mjesečno, osim u jednom slučaju gdje je navedeno kvartalno izvještavanje. Nadzorni odbori se izvještavaju kvartalno. Drugi specijalizovani odbori, kao što je ALCO odbor, u zavisnosti od banke do banke izvještavaju se mjesečno, odnosno kvartalno. Prema dostavljenim podacima, izvještaji o kamatnom riziku se dostavljaju matičnoj grupaciji na mjesečnoj osnovi, osim u jednom slučaju gdje se izvještava na dnevnoj osnovi.

Najčešći odgovor kod grupe Ostalih banaka je da izvještavaju Upravu i ALCO odbor na mjesečnoj osnovi, a Nadzorni odbor se skoro u svim slučajevima izvještava kvartalno. Dvije banke su navele da ne sačinjavaju izvještaje o kamatnom riziku.

Osnovna karakteristika sistema internih kontrola Sistemski značajnih banaka ogleda se u razdvojenosti funkcija preuzimanja rizika, evidentiranja rizika, praćenja, mjerenja i kontrole rizika, te kontrolne funkcije periodične procjene i provjere adekvatnosti uspostavljanja sistema.

Kod grupe Ostalih banaka, fokus najvećeg dijela odgovora je na kontroli ispravnosti izvještaja o kamatnom riziku koje banke sačinjavaju.

Dvije Sistemski značajne banke su navele da ne provode stres testove i analize scenarija jer to rade na nivou grupacije najmanje jednom godišnje. Sve ostale banke iz ove grupe su navele da provode analize scenarija i stres testove mjesečno. Samo jedna banka je odgovorila da iste provodi kvartalno. Jedna banka koristi statički pristup i jedna dinamički pristup.

Kod grupe Ostalih banaka, dvije banke su odgovorile da rade stres testove, a sve ostale da za sada to ne rade.

Po pitanju korištenja kamatnih derivatnih instrumenata kao dijela sistema upravljanja kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi, niti jedna banka u FBiH ne koristi iste, kako je i navedeno u odgovorima. Samo dvije banke iz FBiH planiraju korištenje derivatnih instrumenata u budućnosti, odnosno samo IRS, dok sve ostale banke to nemaju namjeru.

4. Zaključak

Analiza podataka iz segmenta kamatnog rizika u bankarskoj knjizi, kao i zaključak koji je proizašao iz iste, rađeni su isključivo na osnovu podataka banaka koji su kao takvi dostavljeni Agenciji. Agencija je izvršila logičke kontrole i druge primjerene provjere tačnosti dostavljenih informacija, ali zbog činjenice da se radi o novom regulatornom okviru i novim praksama u bankama, fokus ne bi trebao biti na kvantitativnim rezultatima, već bi se rezultati ove analize trebali koristiti više u informativne svrhe, za potrebe kreiranja opšte slike i bolje razumijevanje cjelokupnog uticaja novog regulatornog okvira na bankarski sistem FBiH.

Trenutno, segment kamatnog rizika u bankarskoj knjizi nije regulisan kroz neku od odluka Agencije koje su na snazi, niti su propisani obavezni kapitalni zahtjevi za isti. Dakle, uticaj nove regulative ogleda se u činjenici stvaranja obaveze uvođenja potpuno nove prakse upravljanja rizicima u dijelu kamatnog rizika u bankarskoj knjizi, koja do sada nije bila propisana.

U nastavku teksta daje se zbirni pregled rezultata kvantitativnog dijela QIS-a:

- 000 KM -

Opis	Sistem FBiH	Sistemske banke	Ostale banke
Promjena ekonomske vrijednosti BK	136.086	106.617	29.469
Regulatorni kapital	2.158.633	1.670.688	487.945
Omjer (%)	6,3%	6,4%	6,0%

Nacrtom Odluke o upravljanju kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi, u članu 7., stav (3) propisan je odnos promjene ekonomske vrijednosti knjige banke i regulatornog kapitala od 20%, koji predstavlja standardizovani pokazatelj značajnog negativnog uticaja kamatnog rizika u bankarskoj knjizi na ekonomsku vrijednost bankarske knjige.

Iz rezultata QIS-a, odnosno naprijed navedene tabele, vidljivo je da je su isti, posmatrani na nivou bankarskog sistema FBiH, te po grupama Sistemski značajne banke i Ostale banke, na znatno manjem nivou od procenta navedenog u nacrtu predmetne Odluke.

Slični su podaci bez obzira na način podjele banaka u pojedine grupe. Najslabiji podatak u vezi uticaja kamatnog rizika na ekonomsku vrijednost, iako ne loš pokazatelj, ima grupa I - banke sa aktivom preko 2 milijarde KM koji iznosi 7,61%.

Dakle, može se zaključiti da uticaj kamatnog rizika, mjereno na način propisan nacrtom Odluke o upravljanju kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi, a uvažavajući postojeće veličine kamatno osjetljive aktive i obaveza u bankama, strukturu aktive i obaveza prema vrsti poslova, kao i strukturu istih prema vrsti kamatnih stopa, njihovu ročnost prema ugovorenim rokovima, odnosno rokovima do naredne promijene kamatnih stopa i dr. nije značajan, odnosno potencijalni negativni uticaj promjene kamatnih stopa nije nivoa koji bi u znatnoj mjeri mogao narušiti kapitalnu osnovu banaka.

Najveći uticaj na krajnji iznos neto ponderisane pozicije na nivou sistema FBiH, odnosno promjenu ekonomske vrijednosti bankarske knjige, imale su očekivane pozicije aktive i obaveza u valutama KM i EUR. Kako je izvješteno, za valutu KM i ostale valute zbirno, banke imaju dugu, dok po svim ostalim značajnim valutama imaju kratku neto ponderisanu poziciju.

Kada su u pitanju značajne valute, činjenica je da banke iz grupe Ostalih banka imaju znatno manji broj značajnih valuta po kojima izvještavaju u odnosu na Sistemski značajne banke.

Kada se posmatra struktura dostavljenih izvještaja prema vrsti kamatne stope činjenica je da u ukupnoj bilansnoj imovini najmanje učešće ima imovina sa administrativno promjenjivom kamatnom stopom iz razloga postojanja zakonske regulative koja dijelom reguliše ovaj segment. Imovina sa fiksnom i promjenjivom kamatnom stopom je na približno istom nivou. Strukturu iste prema vrsti poslova karakterišu krediti koji čine 66%.

U ukupnim bilansnim obavezama banke imaju najviše pozicija sa ugovorenom fiksnom kamatnom stopom (54%), a kada je u pitanju struktura obaveza prema vrsti obaveza, bitno je naglasiti da uzeti depoziti čine čak 93% ukupnih bilansnih obaveza. Pored toga obaveze karakterišu nepostojanje izdatih vrijednosnih papira.

Samo je jedna banka u bankarskom sistemu FBiH u svojim izvještajima navela iznose koji se odnose na stavke vanbilansne aktive i obaveza. Banka je izvjestila iznos u aktivni od 332 hiljade KM, a u obavezama iznos od 333 hiljade KM i kratku neto vanbilansnu poziciju od 1 hiljadu KM.

Kvalitativni dio QIS-a dao je odgovor na stepen pripremljenosti banaka za implementaciju novih regulatornih zahtjeva u segmentu kamatnog rizika u bankarskoj knjizi. Prema dostavljenim podacima sistemi upravljanja kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi su od banke do banke u različitim fazama razvoja. Generalno se može zaključiti da će za punu implementaciju nove regulative u svakom njenom aspektu banke trebati uložiti dodatne napore u smislu ljudskih, organizacijskih, finansijskih, tehničkih i drugih resursa. Podjela prema grupama Sistemski značajne banke i Ostale banke je, takođe, pokazala razlike u trenutno uspostavljenim sistemima upravljanja kamatnim rizikom. Sistemski značajne banke karakteriše postojanje internih akata koji regulišu segment kamatnog rizika u bankarskoj knjizi, funkcionisanje posebnih organa banke zaduženih za upravljanje, između ostalog, kamatnim rizikom, zasebnih uže specijaliziranih organizacionih dijelova i ljudskih resursa, informatičkih rješenja, praćenje većeg broja izvora rizika i njihov uticaj na neto kamatni prihod i ekonomsku vrijednost bankarske knjige, frekventno izvještavanje, provođenje analiza scenarija i stres testova i dr. Uspostavljeni sistemi Ostalih banaka su nešto jednostavniji i prilagođeni njihovim veličinama i kompleksnosti njihovih poslovnih funkcija.

Kao najveće poteškoće u implementaciji banke navode obezbjeđenje adekvatnog IT rješenja.

Prema prethodno prezentiranim rezultatima ove Analize, a posmatranim u kontekstu uvođenja novih regulatornih zahtjeva, kamatni rizik u bankarskoj knjizi na nivou bankarskog sistema FBiH ocjenjuje se kao umjeren.